

Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society

Vol 26, No 3/4 (1975)

Υπεύθυνοι συμφώνως τῷ νόμῳ	
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
Επιστημονικόν Σωματεῖον ἀνεγερτισμένον, ἀριθ. ἀποφ. 5410 /19.2.1925 Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν.	
Πρόεδρος διὰ τὸ ἔτος 1975: Ἰωάννης Καρβάλης, Κηφισίας 56, Ἀθήναι.	
ΕΚΔΟΤΗΣ: Ἐκδίδεται ὑπὸ αἰρέτης πανταμελὲς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς (Σ.Ε.) μέλων τῆς Ε.Κ.Ε.	
ΥΠ/ΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: Ὁ Πρόεδρος τῆς Σ.Ε. Δημήτριος Χ. Μπρόβας Πελοποννήσου 39, Ἀγ. Παρασκευῆ.	
Μέλη Συν/κῆς Ἑπ.: Χ. Παππούς, Ι. Ἀζιάτης, Κ.Χ. Σειταρίδης, Μ. Μαστρογιάννη-Κοκολοπούλου	
ΠΡΟΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ἰορδάνης Α. Ὁρφανίδης, Θησῶς 12 - Π. Φάληρον	
ΤΟΠΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ: Ἀθήναι	
ΗΜΕΡ. ΤΥΠΩΣΕΩΣ: Ἰανουάριος 1976	
Ταχ. Διεύθυνσις: Ταχ. θυρίς 546, Κεντρικόν Ταχυδρομεῖον Ἀθηνῶν	
Συνδρομαί:	δρχ.
Ἔτησίᾳ ἐσωτερικοῦ	» 300
Ἔτησίᾳ ἐξωτερικοῦ	» 450
Ἔτησίᾳ φοιτητῶν ἡμεδαπῆς	» 100
Ἔτησίᾳ φοιτητῶν ἀλλοδαπῆς	» 150
Τιμὴ ἐκαστοῦ τεύχους	» 75
Address: P.O.B. 546, Central Post Office, Athens - Greece	
Redaction: Dr. D.C. Brovas, Peloponissou 39, Aghia Paraskevi-Attikis, Greece	
Subscription rates: (Foreign Countries) \$ U.S.A. 15 per year.	

Bulletin
OF THE HELLENIC
VETERINARY MEDICAL SOCIETY
QUARTERLY
SECOND PERIOD
VOLUME 26 July - December
No 3 - 4 1975

Ἐπιταγῇ καὶ ἐμβάσματα δέον ὅπως ἀποστέλλονται ἐπ' ὀνόματι κ. Ἰωάννου Καρβαλάκη Ἰνστιτούτον Ἀφθόδους Πορτοῦ, Ἀγία Παρασκευῆ - Ἀττικῆς.

Ἡ ἐξέλιξις τῆς Κτηνιατρικῆς εἰς τὴν νεωτέραν Ελλάδα

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΒΑΛΑΚΗΣ

doi: [10.12681/jhvms.21207](https://doi.org/10.12681/jhvms.21207)

Copyright © 2019, ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΒΑΛΑΚΗΣ

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

ΚΑΡΑΒΑΛΑΚΗΣ Ι. (2019). Ἡ ἐξέλιξις τῆς Κτηνιατρικῆς εἰς τὴν νεωτέραν Ελλάδα. *Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society*, 26(3/4), 192-197. <https://doi.org/10.12681/jhvms.21207>

**Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Ὑπὸ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΡΑΒΑΛΑΚΗ

Κτηνιάτρου

L'EVOLUTION DE LA MEDECINE VETERINAIRE EN GRECE MODERNE

Par

J. KARAVALAKIS

Docteur - Vétérinaire

R E S U M E

L'auteur après un bref aperçu historique de l'insurrection hellénique du 1821 il examine l'évolution de la médecine vétérinaire aux différents peuples à travers les siècles.

Il se rapporte d'abord aux anciens Egyptiens et les autres peuples d'Orient (Babyloniens, Juifs, Indiens, Perses et Chinois) et ensuite il décrit la médecine vétérinaire chez les Grecs anciens en commençant par la mythologie et l'époque d'Homère.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου)

III. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A. Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Μετὰ ἀπὸ μακραίωνα καὶ σκληρὰν δουλείαν, τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1821, σύσσωμον τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος διεκήρυξεν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων καὶ ὑπεστήριξεν ἐνόπλιως τὴν ἀμετάκλητον ἀπόφασιν αὐτοῦ νὰ ζήσῃ ἐλεύθερον ἢ νὰ ἀποθάνῃ.

Ἐπηρεοποιήθησε περίοδος ἡρωϊκῶν ἀγώνων καὶ θυσιῶν, οἱ ὅποιοι ἐστερέωσαν τὴν Ἐπανάστασιν, ἥτις τελικῶν εὗρεν δικαίωσιν εἰς τὴν διεθνή συνείδησιν καὶ τὴν 22αν Ἰανουαρίου /3 Φεβρουαρίου 1830 ὑπεγράφη ὑπὸ τῶν Μεγάλων Προστατίδων Δυνάμεων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσσίας ἐν Λονδίῳ, τὸ δμώνυμον πρωτόκολλον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀνεξάρτητον Ἑλληνικὸν Κράτος ἐν μικρὸν μόνον τμήμα τοῦ ἐπαναστατήσαντος Ἔθνους. Τὴν 7ην Μαΐου 1832 οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν τριῶν Προστατίδων

Δυνάμεων υπέγραψαν επίσης ἐν Λονδίῳ τὸ τελικὸν πρωτόκολλον ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος καὶ ἐξέλεξαν τὸν πρίγκηπα Ὁθωνα τῆς Βαυαρίας ὡς πρῶτον βασιλέα τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ ὅρια τοῦ νεοπαγοῦς Κράτους καθωρίσθησαν διὰ τῆς Συνθήκης τῆς Κων/πόλεως, ἥτις υπεγράφη τὴν 27 Ἰουνίου/9 Ἰουλίου 1832.

Αἱ Ἑλληνικαὶ Κυβερνήσεις κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ἀγῶνος

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ ἀγῶνος ἐγένετο αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη συγκροτήσεως κεντρικῶν Διοικήσεων διὰ τὸν συντονισμόν τῶν πολεμικῶν ἐνεργειῶν καὶ τὴν ἐγκατάστασιν μιᾶς ὑποτυπώδους Διοικήσεως εἰς τὰ ἀπελευθερούμενα ἐδάφη καὶ οὕτω συνεκροτήθησαν, ἡ «Μεσσηνιακὴ Γερουσία» εἰς Καλαμάταν τὴν 23 Μαρτίου 1821, ἡ «Πελοποννησιακὴ Γερουσία» εἰς Καλτετζᾶς τὴν 26 Μαΐου τοῦ ἰδίου ἔτους, ἡ «Γερουσία τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος» κ.λπ.

Λήγοντος τοῦ ἔτους 1821 συνήλθεν εἰς τὴν Ἐπίδauρον ἡ πρώτη Ἐθνοσυνέλευσις τῶν Ἑλλήνων ἡ ὁποία, ἐκτὸς τῆς Διακηρύξεως τῆς Ἀνεξαρτησίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, προέβη καὶ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ προσωρινοῦ πολιτεύματος τῆς χώρας, γνωστοῦ εἰς τὴν ἱστορίαν ὡς «Νόμου τῆς Ἐπιδάουρου». Διὰ τούτου προεβλέπετο ὅτι τὴν Διοίκησιν συγκροτοῦν δύο δυνάμεις, ἡ Βουλευτικὴ καὶ ἡ Ἐκτελεστικὴ.

Ἡ Ἐκτελεστικὴ ἢ ἄλλως «τὸ ἐκτελεστικόν» ἐπροχώρησεν εἰς τὴν ὑλοποίησιν τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως καὶ συνέστησεν ἐπὶ τὰ «Μινιστέρια» (Ὑπουργεῖα) τὰ ὁποῖα ἀργότερον μετωνομάσθησαν εἰς «Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας».

Τὴν 15ην Ἰανουαρίου 1822 ὠρκίσθη ἡ πρώτη ἐπαναστατικὴ Κυβέρνησις τῆς χώρας μὲ πρόεδρον τοῦ Συμβουλίου τῶν Μινιστρῶν τὸν Θεόδωρον Νέγγρην.

Αἱ πρῶται αὗται Ἑλληνικαὶ Κυβερνήσεις ἀφιέρωσαν ὅλας τὰς δυνάμεις τῶν εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἀγῶνος καὶ ἐλάχιστα ἡσχολήθησαν μὲ ὀργανωτικὰ θέματα τῆς Διοικήσεως.

Ἡ διακυβέρνησις τῆς χώρας ὑπὸ τοῦ Ι. Καποδίστρια

Πρώτη πραγματικὴ Κυβέρνησις τῆς χώρας, ἀναγνωρισθεῖσα καὶ ὡς τοιαύτη ὑπὸ τῶν Συμμάχων, ὑπῆρξεν ἡ Κυβέρνησις τὴν ὁοίαν ἐσχημάτισεν ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, ἡ ἔλευσις δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν 6/18 Ἰανουαρίου 1828, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀφετηρία τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος.

Ὅτε ἀνέλαβε τὴν ἐξουσίαν ὁ Κυβερνήτης, ἡ χώρα ὁλοκληρὸς ἔκειτο εἰς σωρὸν ἐρειπίων, οἵαδῆποτε δὲ μορφὴ Διοικήσεως ἦτο οὐσιαστικῶς ἀνυπαρκτος. Οὗτος ἐτέθη ἀμέσως ἐπὶ τὸ ἔργον συγκροτήσεως τοῦ νέου Κράτους

καὶ τρεῖς κυρίως τομεῖς ἀπερρόφησαν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς δραστηριότητός του. Πρῶτον αἱ ἐν ἐξελίξει πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις, δεύτερον ἡ ἀνόρθωσις τῆς οἰκονομίας τοῦ τόπου καὶ τρίτον ἡ κατοχύρωσις καὶ ἡ βελτίωσις τῆς διεθνoῦς θέσεως τῆς χώρας.

Τὸ συνιελεσθὲν ἔργον ὑπὸ τοῦ Ι. Καποδίστρια ὑπῆρξεν ἀξιόλογον, ἀνεκόπη ὅμως ἀποτόμως διὰ τῆς δολοφονίας αὐτοῦ τὴν 27 Σεπτεμβρίου / 9 Ὀκτωβρίου 1831 καὶ ἡ χώρα περιέπεσεν ἐν συνεχείᾳ εἰς κατάστασιν ἀναρχίας.

Ἡ ἐκλογὴ καὶ ἡ ἄφιξις τοῦ Ὅθωνος εἰς τὴν Ἑλλάδα

Μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Κυβερνήτου, ἡ συνελθοῦσα ἐν Προνοίᾳ τοῦ Ναυπλίου Δ' Ἐθνοσυνέλευσις, διὰ τοῦ Β' Ψηφίσματος αὐτῆς τῆς 27 Ἰουλίου / 8 Αὐγούστου 1832, ἐπεκύρωσε τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πρίγκηπος Ὅθωνος τῆς Βαυαρίας ὡς Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, ὅστις ἀφίχθη εἰς Ναύπλιον, πρωτεύουσαν τότε τοῦ Κράτους, τὴν 25 Ἰανουαρίου / 6 Φεβρουαρίου 1833, γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Λαοῦ ὡς «Σωτὴρ καὶ παντοτεινὸς πατὴρ τοῦ ἔθνους».

Λόγῳ τῆς μὴ εἰσέτι ἐνηλικιώσεώς του, ὁ νεαρὸς Βασιλεὺς συνωδεύετο ὑπὸ τριμελοῦς Ἀντιβασιλείας, ἣτις θὰ ἐκυβέρνηα προσωρινῶς τὴν χώραν. Τὴν Ἀντιβασιλείαν ἀπήρτιζον ὁ κόμης Ἀρμανσμπέργκ, ὡς πρόεδρος, ὁ καθηγητὴς Μάουερ καὶ ὁ στρατηγὸς Χέυντεκ ὡς μέλη. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἀντιβασιλείας (Φεβρουάριος 1833 — Μάϊος 1835) ἐτέθησαν αἱ βάσεις συγκροτήσεως τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους, τὸ δὲ ὀργανωτικὸν ἔργον αὐτῆς, κύριος παράγων τοῦ ὁποῖου ὑπῆρξεν ὁ Μάουερ, ἀνεγνωρίσθη γενικῶς ὡς ἀξιόλογον.

Τὸ νέον Ἑλληνικὸν Κράτος, κατὰ τὸν ἕνα καὶ ἥμισυ αἰῶνα τῆς υπάρξεώς του, ἐδοκίμασε σοβαρὰς περιπετείας καὶ διήλθεν ἀρκετὰς δυσκόλους στιγμάς. Προτερήματα καὶ ἐλαττώματα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς εὗρον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκδηλωθοῦν, γενικῶς ὅμως τὰ πρῶτα ὑπερίσχυσαν τῶν δευτέρων καὶ οὕτω ἡ μικρὰ καὶ καθυστερημένη Ἑλλάς τοῦ 1833 ἐξειλίχθη εἰς τὴν ἐκσυγχρονισμένην καὶ προοδεύουσαν Ἑλλάδα τῆς σήμερον. Εἰς τὴν προσπάθειαν ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ ἀναπτύξεως τῆς χώρας μας συνέβαλον ὅλαι ἀνεξαίρετως αἱ τάξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ποία ὑπῆρξεν ἡ συμβολὴ τῶν Κτηνιάτρων εἰς τὴν γενικὴν αὐτὴν προσπάθειαν θὰ καταδειχθῇ ἐκ τῆς μελέτης τῆς ἱστορίας τοῦ Κλάδου μας.

Β. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΛΑΟΥΣ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

1. Εἰς τοὺς Αἰγυπτίους καὶ τοὺς Λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς

Κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων ἡ Αἴγυπτος ὑπῆρ-

γεν ἡ πατρίς τῆς Ἱατρικῆς. Ὁ Μῆνης, ἰδρυτὴς τῆς πρώτης Αἰγυπτιακῆς ἰνναστειας, ὑπῆρξεν ἱατρός καὶ ἀνατόμος. Ὁ Ἱμχετέπ (2.980 π. Χ.) ὑπῆρξεν πουργός, ἀρχιτέκτων ἀλλὰ καὶ ἱατρός τοῦ Φαραὼ Ζοζέρ.

Ἡ πρώτη γνωστὴ γραπτὴ μαρτυρία περὶ ἀσκήσεως τῆς Κτηνιατρικῆς εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Νείλου περιέχεται εἰς τὸν περίφημον πάπυρον τοῦ Kahoun*.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ διασήμου Γάλλου Αἰγυπτιολόγου Maspero πρόκειται περὶ ὁδηγίων πρὸς τὸν ἐπὶ κεφαλῆς ἐνὸς ποιμνίου διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν ζώων.

Εἰς τὴν πόλιν Ras Shamra τῆς Συρίας ἀνεκαλύφθη ἐπίσης ἕτερον γράτον μνημεῖον κτηνιατρικοῦ περιεχομένου. Πρόκειται περὶ ἐνὸς εἵδους συγράμματος τῆς Αἰγυπτιακῆς περιόδου, χρονολογούμενον ἀπὸ τοῦ 2.000 πεππου π. Χ., ἀναφερόμενον εἰς τὰς ἀσθενείας τοῦ ἵππου καὶ τὴν θεραπείαν τῶν.

Εἰς τὴν ἀρχαίαν Βαβυλῶνα, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν στοιχείων τὰ ὁποῖα ἀριλαμβάνονται εἰς τὸν Κώδικα τοῦ Eshnunna (1900 π. Χ.) καὶ κυρίως εἰς τὴν περίφημον Κώδικα τοῦ Hammurabi*, ἡσκεῖτο ἐπίσης ἡ Κτηνιατρική.

Εἰς τὸν Κώδικα τοῦ Hammurabi γίνεται σαφὴς διάκρισις μεταξὺ ἱατρῶν ὃ Ἀνθρώπου καὶ ἱατρῶν τῶν Ζώων. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν τελευταίων ὅτων γίνεται ἐπίσης διάκρισις ὡς, «ἱατροὶ τῶν Βοῶν», «ἱατροὶ τῶν ὄνων» λπ.

Παραθέτομεν κατωτέρω ἄρθρα τινὰ τοῦ Κώδικος τούτου ἀφορώντων εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς Κτηνιατρικῆς.

Ὁ πάπυρος οὗτος ἀνευρέθη τὸ ἔτος 1895 εἰς τὸ Kahoun τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ Ἀρχαιολόγου Flinders Petrie. Ἡ χρονολόγησις του δὲν ἔχει εἰσέτι σαφῶς καθορισθῇ. Ὡς πιθανωτέρα χρονολογία γραφῆς τούτου θεωρεῖται ἡ περίοδος 2.500 - 2.230 π. Χ ὅτος μετεφράσθη ὑπὸ τοῦ Griffith τὸ ἔτος 1897.

Ὁ Κώδιξ τοῦ Hammurabi ἀποτελεῖ κωδικοποίησιν τῶν ἰσχυόντων κατὰ τὴν ἀρχαιότητα νόμων Δικαίου τῆς Βαβυλῶνος καὶ τῶν κωδίκων Δικαίου τῶν Σουμερίων. Ἡ ἀκριβὴς χρονολογία καταρτίσεως αὐτοῦ δὲν ἔχει ἐπακριβῶς προσδιορισθῇ, γενικῶς ὅμως τοποθεῖται περὶ τὸ 1700 π. Χ.

ὁ κείμενον τοῦ κώδικος, ἀποτελούμενον ἐκ 282 ἄρθρων, εἶναι χαραγμένον διὰ σφηνοδοῦς γραφῆς ἐπὶ μιᾷ στήλῃ ἐκ διορίτου λίθου.

ἡ ἀνεκαλύφθη τὸ ἔτος 1901 ὑπὸ τοῦ Γάλλου Ἀρχαιολόγου Morgan εἰς τὰ Σούσα ἐς Περσίας καὶ εἶχεν ἀρχικῶς ἀνεγερθῇ εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Sippa πλησίον τῆς Βαγδάτης. Ἀργότερον αὕτη μετεφέρθη εἰς τὰ Σούσα, ὅπου καὶ ἀνεκαλύφθη.

ὁ κείμενον ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ Scheil καὶ ἐδημοσιεύθη εἰς Παρίσιους τὸ 1902.

Scheil: Memoires de la Delegation en Perse
xtes Elamites Semitiques
ris 1902

Ἄρθρον 224. — «Ἐάν ὁ ἱατρὸς τῶν βοῶν ἢ τῶν ὄνων ἐπιληφθῇ τῇ θεραπείας μιᾷ σοβαρᾷ πληγῇ ἐνὸς βοῦς ἢ ἐνὸς ὄνου καὶ τὴν ἐθεράπευσεν ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ βοῦς ἢ τοῦ ὄνου θὰ δώσῃ εἰς τὸν ἱατρόν, διὰ τὸν μισθόν του, τὸ ἐν ἔκτον νομίσματος ἀργυροῦ.

Ἄρθρον 225. — «Ἐάν ὁ ἱατρὸς τῶν ζώων ἐπιληφθῇ τῆς θεραπείας μιᾷ σοβαρᾷ πληγῇ βοῦς ἢ ὄνου καὶ ἐπροκάλεσε τὸν θάνατον τοῦ ζώου θὰ δώσῃ εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ βοῦς ἢ τοῦ ὄνου τὸ τέταρτον τῆς ἀξίας αὐτοῦ».

Εἰς παλαιότερα κείμενα τῶν Σουμερίων χρονολογούμενα ἀπὸ τοῦ 2.500 π. Χ. γίνεται λόγος περὶ κτηνιάτρων οἱ ὅποιοι ἀποκαλοῦνται εἰς αὐτὰ «συντηρηταὶ τῆς ζωῆς».

Οἱ Ἑβραῖοι ἐπίστευον ὅτι ἡ ἐκδήλωσις τῆς νόσου εἰς τὸν ἄνθρωπον ἢ τὰ ζῶα εἶναι ἀποτέλεσμα Θεϊκῆς ὀργῆς. Παρατηροῦμεν σχετικῶς ὅτι τέσσαρες ἐκ τῶν δέκα «πληγῶν» τοῦ Φαραὼ ἀφοροῦν εἰς ἀσθενείας ἀνθρώπων καὶ Ζώων. Ἡ Βίβλος καὶ τὸ Ταλμούδ* περιέχουν ἀρκετὰς πληροφορίες περὶ τῆς παθολογίας τῶν Ζώων. Οἱ Ἑβραῖοι πρῶτοι ἐγνώρισαν τὸ φυμάτιον καὶ ἐφήρμοσαν τὰς παρατηρήσεις των ἐκ τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν σφαζομένων ζώων διὰ τὴν προστασίαν τῆς Δημοσίας Ὑγείας.

Εἰς τὰς Ἰνδίας φαίνεται ὅτι ἡ Κτηνιατρικὴ ἦτο γνωστὴ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ὥς συνάγεται ἐκ τῶν θρύλων τῆς Ἰνδικῆς μυθολογίας. Εἰς τὰ Ὡδᾶς τῶν Ριγβεδῶν (2000 - 1400 π. Χ.) καὶ τῶν Ἀθαρβαβεδῶν (1200 π. Χ. περιέχονται στοιχεῖα ἐπιβεβαιούντα τὴν ἄσκησιν τῆς Ἱατρικῆς καὶ Κτηνιατρικῆς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Κατὰ τὸν 7ον π. Χ. αἰῶνα ἐνεφανίσθησαν εἰς Ἰνδίας δύο περίφημοι Κτηνίατροι, ὁ Salihotra καὶ ὁ Palakarya, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν πρῶτος συνέγραψε βιβλίον τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἀληθὴ ἐγκυκλιὸν παιδείαν τῆς Ἱατρικῆς τοῦ Ἴππου καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐχορησιμοποιήθη διὰ τὸν ὀρισμὸν τοῦ ὄρου Κτηνιατρικῆς (Saluteri), ὁ δὲ δεῦτερος ἡσχολήθη κυρίως μὲ τὴν παθολογίαν τοῦ Ἐλέφαντος.

Ἡ Avesta, ἡ **ἱερὰ Βίβλος τῶν Περσῶν**, ἐμφανισθεῖσα περὶ τὸν 7ον αἰῶνα π. Χ. καὶ περιέχουσα τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Ζωροάστρου, περιλαμβάνει ἀρκετὰς πληροφορίες περὶ τῶν ἀσθενειῶν τῶν Ζώων.

Εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῆς **Ἀρχαίας Κινεζικῆς κοινωνίας** ἡ ἱατρικὴ γενικῶς κατεῖχεν ἐξέχουσιν θέσιν. Κατὰ τὴν κινεζικὴν ἀνίληψιν ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς ἱατρικῆς δὲν πρέπει νὰ εἶναι μόνον ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν ἀλλὰ κυρίως ἡ διατήρησις τῆς καλῆς ὑγείας. Ὁ καλὸς ἱατρός, λέγει μί

* Ταλμούδ = μελέτη, διδασκαλία

Συλλογαὶ Ἰουδαϊκῶν βιβλίων αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸν κώδικα τοῦ προφορικοῦ νόμου τὴν ἐξήγησιν καὶ συμπλήρωσιν αὐτοῦ.

κινέζικη παροιμία, φροντίζει τοὺς ὑγιεῖς καὶ ὁ κακὸς ἰατρὸς θεραπεύει τοὺς ἀσθε εἰς. Οἱ Κινέζοι, ἀναλόγως τῆς καταρτίσεως τῶν ἰατρῶν, διέκρινον εἰς αὐτοὺς 4 εἰδικότητες: τοὺς διαιτολόγους, τοὺς παθολόγους, τοὺς χειρουργοὺς καὶ τοὺς Κτηνιάτρος. Ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἐπαγγέλματός των οἱ μὲν ἱατροὶ ἐλάμβανον μίαν ἐκ τῶν τριῶν προαναφερθεῖσων εἰδικότητων, οἱ δὲ κτηνίατροι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ κατέχουν καὶ τὰς τρεῖς εἰδικότητας ταυτοχρόνως.

Ἡ ἱατρικὴ ἐκπαίδευσις παρείχετο εἰς εἰδικὰς σχολὰς καὶ ἡ ἄδεια ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος ἐχορηγεῖτο κατόπιν ἐπιτυχῶν ἐξετάσεων διεξαγομένων ὑπὸ κρατικῶν ὑπαλλήλων.

2. Εἰς τοὺς Ἀρχαίους Ἑλληνας

Εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα, κληρονόμον καὶ συνεχιστὴν τῶν παλαιοτέρων ἀνατολικῶν πολιτισμῶν, θὰ εὑρουν διέξοδον ὅλαι αἱ εὐγενεῖς ἐκδηλώσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ἡ ἱατρικὴ εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἔχουσα τὴν προέλευσίν της εἰς τοὺς Θεοὺς, εἶναι ταυτοχρόνως ἐπιστήμη καὶ τέχνη.

Ἡ κτηνιατρικὴ κατ' ἀρχὰς ἡσκειτο ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. Ἀργότερον ὅμως μὲ τὴν ἐπικράτησιν τῶν φιλοσοφικῶν ἀντιλήψεων τοῦ Πλάτωνος περὶ τῆς ἀνωτέρας ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ κτηνιατρικὴ διεχωρίσθη τῆς ἱατρικῆς καὶ οἱ ἀσκοῦντες αὐτὴν ἀπεκαλοῦντο *Ἱππίατροι ἢ Ἱππιδος ἱατροί*.

α) **Ἑλληνικὴ Μυθολογία.** Ὡς πρῶτος κτηνίατρος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν ἀναφέρεται ὁ Χεῖρων. Οὗτος ταυτίζεται εἰς τὸ λεξικὸν Σοῦδα (Σοῦῖδα) μὲ τὸν Κένταυρον Χεῖρωνα, υἱὸν τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Φιλλύρας, φέρεται δὲ ἀσκήσας καὶ τὴν ἱατρικὴν τῶν ζώων, συγγράψας μάλιστα βιβλίον περὶ τῆς Ἱατρικῆς τοῦ Ἴππου.

Ὁ Κένταυρος Χεῖρων ὑπῆρξε διδάσκαλος τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τοῦ Ἀχιλλέως, τοῦ Μαχάονος καὶ τοῦ Μέλαμπος. Ὁ τελευταῖος οὗτος κατὰ τὸν Βιργίλιον ὑπῆρξεν ἐπίσης ἰατρὸς τῶν ζώων.

β) **Κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν ἐποχὴν,** ἡ νόσος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων θεωρεῖται ὡς ἀποτέλεσμα Θεϊκῆς ὀργῆς καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ ρόλος τοῦ ἱερέως εἰς τὴν θεραπευτικὴν εἶναι πρωταρχικῆς σημασίας.

... τοὺς σκύλους ἐπληξε καὶ τὰ μολάρια πρῶτα,
εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐρίχνε τὰ πικροφῶρ' ἀκόντια
ἀδιάκοπα· καὶ τῶν νεκρῶν παντοῦ πυρὲς ἔκαϊαν.

(Ἰλιάς Α, στίχ. 50 - 53. Μετάφρ. Ι. Πολυλά)

(Συνεχίζεται)